

Acta synodi Alcmariensis ³⁾).

Op den 11 Aprilis anno 1575 zyn die dienaeren des woerts van Noort-hollant by malcanderen geweest in Almaer ende hebben in des Heeren naem besloten ende verordent dese naervolgende articulen.

ART. 1. PIETER CORNELISSZ *praeses*, RIEWARDUS *scriba*. — Ten yersten hebben zy met aenroepinge des Heeren naeme gecoren tot eenen presi-

¹⁾ »te” ontbr. in A, C en G. ²⁾ »met” A heeft »wt”. ³⁾ In A ontbreken bij deze acta alle marginalia.

dem PIETER CORNELISSZ ende tot eenen notarium RIEWARDUM ACRONIUM, broederen ende dienaeren des woerts tot Alcaer. Ende volgens terstont is gelesen zekere commissie, aldus van woerde tot woerde luydende :

Alzoo alle overicheyt ende magistraet van God gestelt is ende daeromme als een dienersse Godes haer yerste ende meeste ¹⁾ neersticheyt voer behoort te wenden, dat die eere zyns heylige naems, onderhoudinge der suyvere leere ende ernstelycke oeffeninge der christelycker ²⁾ discipline (zoovele moegelyck is) in haeren zwanck gae zoo onder die dienaeren selfs als onder die andere litmaeten, ende dewyle om tselve te voederen nyet alleen gemeene ende lege magistraten maer oock eenige moegende keyseren ende coningen met haere presentie die concilien hebben vereert omme met die auctoriteyt, haer van God gegeven, alle onnutte ³⁾ twist, haerder ⁴⁾ ende andere ⁵⁾ tweedracht ende onnut gekyff, dwelck vuyt haet oft andere quade gront dicwils ryst tot groot schueringe ende ergernisse, zoo veel moegelyck wech te nemen, doer alle hetwelcke christelyck beweecht zynde, hadden ick DIEDRICH SONOY, lieutenant ende gouverneur van zyn F. G. in aenschouw myns amps ende offitie, oock als onweerdich lidtmaet der gemeente Christi voorgenomen my selfs in uwe synodael vergaerderinge tot Alcaer te vinden ⁶⁾ ende by my te nemen eenen van den magistraten der plecke, opdat andere magistraten, daer zelve in toecoemende zal moegen gebueren, sulcx oock nae zoude volgen. Dan dewyle my tselve alsnu nyet doenlyck is om andere gemeene saecken, soo hebbe ick zoo vuyt mynen naeme zoo oock als ⁷⁾ tegenwoerdige magistraet der plecke tot zulcx gecommiteert ende committere mitsdesen den godvruchtigen, discreten, onsen broeder ⁸⁾ PHELIPS CORNELISSZ, derselver stede borgermeester, met volcoemen macht ende auctoriteyt omme in die synodael vergaerderinghe alle cessien ende versaemelingen te compareren ende te beneerstigen, dat alle christelyck, ordentlyck ende stichtelyck te wercke gae ende dat alle twist, haerder ⁹⁾, onnut gekyff ende wes dyergelyck ¹⁰⁾ zoude moegen vallen, hetzy in vrientscap ofte oock by constrictie wechgedaen werde, verhopende Gode ende der kercke Christi hieraen een dienst te doen. Aldus gedaen int leger opt Brandende Gat onder myn ghewoenlycke signature ende aengeboren pitzier den x^{en} Aprielis anno xv^cLXXV. Onder stont gescreven met zyn merk : DIERICH SONOY.

ART. 2. *Van FREDERICO om in synen dienst te blyven.* — Ten anderen

¹⁾ »yerste ende meeste” A heeft »meeste ende grootste”. ²⁾ »christelycker” ontbr. in A. ³⁾ »onnutte” ontbr. in G. ⁴⁾ »haerder”, C heeft »hader”. ⁵⁾ »haerder ende andere” ontbr. in G. ⁶⁾ »te vinden” G heeft »te laeten vinden”. ⁷⁾ »zoo oock als” ontbr. in C. ⁸⁾ »broeder” G heeft »vader”. ⁹⁾ »haerder” C heeft »haerder”. ¹⁰⁾ »alle — dyergelyck” G heeft »twist, onnut gekyff ende wat diergelijck”.

is besloten belangende het geschil van *FREDERICO* onse broedere met zynen huyslyuden, dat *FREDERICUS* voersz. in zyn beroepinge ende dienst alle moegelycke vlyt aenwende om denzelven wel te bedienen. Ende zoo die voersz. *FREDERICUS* in gebreecke bleeff, zullen die huyslyuden voersz. hier wederom tegent naestcoemende synodus by den broederen verthooven ende aldaer aendienen, tgene hun wedervaren zy om alsdan daerin te doen naer behooren.

ART. 3. *Van CLAES CLAESSZ om te blyven op Texel.* — Ten derden is besloten, dat onse broeder *CLAES CLAESSZ* tot het toecoemende synodus toe by onsen broederen op Texel zal blyfven ende in alle trouwicheyt hem beneerstigen om synen dienst wel ende wettelyck te bedienen. Ende zoo die voersz. *CLAES CLAESSZ* hem onordentlyck draege, zullen die voersz. broederen compareren by den broederen, in die toecoemende synodo vergaerdert, dan die saecke van nyeuws geheel ende ten vollen alsdan afgedaen werde.

ART. 4. *Van JASPERI beroepinge tot Monnickedam.* — Ten vierden is verordent, soevele die beroepinge van die van Monnekedam op *JASPERUM* aengaet, dat de voersz. beroepinge zoo aengesien zal wordden als nul ende van geender weerden. Ende zoo die van Monnickedam den voersz. *JASPERUM* tot haeren dienaer begeerden, dat zy haere beroepinge wederom van nyeuws ordentlyck zullen aenleggen. Ende alzoo sulcx een gewichtige saecke zy, hebben die broederen van Monnickedam ten laesten antwoerde gegeven, zy en conden tot geenen nauwe ¹⁾ beroepinge voortvaeren, ten waer saeck dat yerst sulcx den magistraet ende gemeynthe haerder stede voergedraegen hadden.

ART. 5. *Van AGGEO HILLESZ, dat hy hem van syn preken zal ontslaen.* — Ten vyfden is eenen *AGGEUS HILLESZ* belast, dat hy hem synes doens ²⁾ int predicken sal ontslaen. Ende nyettegenstaende dat die voersz. *AGGEUS* hem geheel onwillich voer den eerste instantie verthoont hadde, heeft hy nochtans ten lesten tot volle bekentnisse syner sonden gecomen te zyn hem verthoont ³⁾ ende heeft den broederen in allen om vergeffenisse gebeden. Alwaer nu ⁴⁾ die broederen zyne bekentnisse zooverre aengenomen hebben, dat hy hem (gelyck hy oyck beloeft heeft in der broederen tegenwoerdicheyt) alles quaetdoens onslae, alle moegelycke vlyt aenwende ⁵⁾, dat hy met die van Embden wederom versoent werde

¹⁾ »nauwe" A, C en G hebben »nieuwe". ²⁾ »doens" G heeft »dienst". ³⁾ »te zyn hem verthoont" ontbr. in A. ⁴⁾ »Alwaer nu" G heeft »Al waerom". ⁵⁾ »aenwende" G heeft »aenwendende".

ende mitsdyen hem oyck met een eerlycke ende godlycke middel eerlyck ende godlyck genere, opdat zulcx geschiedende met hem voerts gedaen worde, alst billick ende recht is.

ART. 6. *Van FRANCISCO in Texel reformeren* ¹⁾. — Is besloten, dat FRANCISCUS van Texel hem sal reformeeren in manieren als naevolcht: dat hy voeryerst zyn vrouwe naer die ordeninge der kercken sal trouwen; ten anderen dat hy aldaer zyn errueren openbaer in die gemeynte ²⁾ wederroepen, naedat een onser broederen een christelyck predicatie gedaen hebbe ende hem alzoo int geheel metter gemeenten versoene; ten derden dat hy hem alhier bynnen Alcmaer woonachtich houde ende zyne boetveerdicheyt alzoo ³⁾ met een ordentlyck leven betuyge; ende ten laesten oyck hem cristelycken metter gemeynte int breken des broots vereenige.

ART. 7. *Van LONNERMANNO*. — Ten zevenden is besloten, dat HERMANUS LONNEMANNUS ter yerster instantie zyn huysvrouwe sal voederen te trouwen ende beneffens dyen hem metten yersten metter kercke int breecken des broots vereenige ende volgens eerlyck ende stille ⁴⁾ houden, ter tyt daer van den broederen anders in versien worde, mits dat deselve LONNEMANNUS interim mede vuyt die algemeyne borse aller kercken gealimenteert worde.

ART. 8. *JOANNES JOANNIS sal op Texel blyfven*. — Is besloten, dat JOHANNES JOANNIS op Texel in den dienst zal blyfven, ter tyt hy hem eerlycken draecht ende dat alle dingen, die in JOANNIS persoone tot noch toe voorgevallen zyn, vergeten sullen blyfven.

ART. 9. *Van GASPAR HOCHTEN by Edam te staen*. — Is besloten, dat GASPAR HOCHTEN hem metten yersten vorderen zal zyn huysvrouwe te trouwen ende mitsdyen oyck metter kercken int breken des broots vereenige ende volgens oyck examineren laeten ende alzoo volgens in zyne predickampft voertvaren, welverstaende dat hy hem ordentlyck van Texel sal laeten transfereren ter plaetse, daer hem dat Edamsche classis zal ordonneren.

ART. 10. *Van die ouderlingen ende diaconen*. — Het verkiesen der ouderlingen ende diaconen sal geschien nae het inhoudt des 14 artickels des Emdanischen synodi.

¹⁾ »reformeren» ontbr. in C. ²⁾ »gemeynte» A heeft »kerke». ³⁾ »alzoo» ontbr. in G. ⁴⁾ »eerlyck ende stille» G heeft »sich eerlyck ende stichtelyck».

ART. 11. ALIDT JANSZ *te excommuniceren*. — Is besloten van der saecke van ALIDT JANS, dat men om reden voergewendt metter excommunicatien sal voertsvaeren.

ART. 12. *Van die visitatoers*. — Is bewilliget, als dat voer ditmael ex singulis classibus gecoren zullen worden visitatores sonder commissie van der overicheyt te versoecken, die in alle plaetsen ende dorpen goede informatie zullen nemen, hoe die dienaers ende haere gemeynten met eenander staen, ende hetselfde dat naestcoemende synodo wederom te refereren.

ART. 13. *Van die bloetvrinsche huwelycken*. — Soevele aengaet de matrimoniale saecken in gradibus, die wel nae der scriftueren vry ende geoerloeft dan noch doer andere wetten verboden zyn, is besloten, dat men aen die broederen in Suythollant scryve, dat zylyuden doch met ernst vorderen by zyn Excellentie, dat daerinne ordentlyck voersien werde. Ende middelretyt sal men die persoonen, die hiermede in dese qualiteyt begeren te verhouwen, aenseggen, dat die dienaeren in die saecken nyet connen adviseren, ter tyt daer wat seeckers van die hooge overheyt in besloten zy. Ende zoo zy daer nyet mede tevreden zyn, zullen die persoonen in dese saecke versoecken admissie van die magistraet, zoodat die dienaer vandyen behoorlycke acte blycke.

ART. 14. *Van MICHAEL van Eerdswoude van zyn preeckampt opgesedt* ¹⁾. — Is besloten by gemeene advys der broederen, dat MICHAEL van Eerdswoude by zyn gemeynte ende dorpe sal blyfven ende geenssins hem transfereren in den dorpe Opdam.

ART. 15. *HENRICUS op Wieringen van zyn preeckampt afgeset*. — Belangende die saecke van HENRICUS, nu staende op Wieringen, is besloten, dat hy hem synes dienstes onslae. Ende zoo hy teeniger tyt wederom totten dienst des evangeliums begeert geadmitteert te wordden, dat de voersz. HENRICUS wederom van nyeuws nae die ordeninge des vyfden artyckels tot Edam ²⁾ besloten ³⁾

ART. 16. *JERONIMUS wort toegelaten op Warmenhuysen te staen*. — Is besloten, dat die van Warmenhuysen haer metten yersten zullen vorderen JERONIMUM, dienaer des woerts op Wieringen ⁴⁾, te beroepen tot haeren dienaer. Ende alsdan sal men ordentlycken versoecken, dat die

¹⁾ »van zyn — opgesedt» ontbr. in C. ²⁾ »Edam» G heeft »Embden». ³⁾ »besloten» hierop volgt in G: »sich sal regulieren». ⁴⁾ »op Wieringen» ontbr. in G.

van Wieringen den voersz. JERONIMUM wilden ontslaen, ende zoo die van Wieringen onwillich zyn, salt oerdeel by den broederen staen, ofte die van Wieringen den voersz. JERONIMUM by haer zullen behouden ofte gaen laeten.

ART. 17. *JOANNES van Brueck wort gesuspendeert van zynen dienst.* — Is besloten, dat JOANNES van Brueck, omdat hy hem tweemaal onordentlyck van deene plaetse totten anderen getranslateert heeft, tot een tyt toe van zyne dienst gesuspendeert zal blyfven ende volgens hem nyet ¹⁾ teenigen tyde totten dienst beroepen synde zal begeven, tenzy dat hy generalyck van dat geheele synodo toegelaten worde.

ART. 18. *Het synodus tot Enchuysen.* — Is verordent, dat men opten derden Octobris het synodum tot Enchuysen weder sal houden.

ART. 19. *Arme predicanten te onderhouden vuyt die gemeene buydel.* — Soovele die alimentatie van HERMANNO LAURIMANNI ²⁾ ende andere arme predicanten aengaet, is besloten, dat Enchuysen, Hoorn ende Alcaermaer voer een weec sullen contribuieren, Medenblick, Purmerend, Monnickendam, Edam yder voer een half weke, dat coetus tot Hoorn twee weken, het coetus tot Enchuysen, Waterlant ende Schaegen yder een weke, duerende den tyt van nu tot dat naestcoemende synodus.

ART. 20. *Die visitatoers worden geauthoriseert om swaere saecken af te handelen.* — Is besloten, dat die gemeyne visitatoers van een yeder coetus oock geauthoriseert sullen syn, soo daer eenige zwaere saecken zouden moegen voervallen, dat zy dieselvige met het naestgelegende coetus sullen moegen afhandelen. Anno 1575 den 15 Apr.